

Smeden.

Lokalhistorisk Arkiv for Grene Sogn – februar 2024

Smeden var en af de mest skattede håndværkere og hans virke kan spores helt tilbage til oldtiden.

Her i Danmark har smeden også været nødvendig for at samfundet kunne fungere. Fra 1800 frem til nutiden kan vi se, at ethvert landsbysamfund har haft en smed, som også i mange tilfælde var ”klog mand”. Han kunne afhjælpe mindre problemer som at trække tænder ud og andre småting.

Her i sognet har der været 2 smede og formentlig flere. Der findes et kort, hvor en smedje er påtegnet ca. hvor rundkørslen på Koldingvej ved den sydlige del af det nuværende Billund er. Hvem der var smed der, har formentlig været en Hans Nielsen, som i folketællingen 1890 står som smed i Plouglund, han har tidligere været smed i Billund.

I 1875 byggede kromanden Anders Ovesen et byhus i Billund på hjørnet af Åstvej (Byens Plads) og Båstlundvej (Systemvej), på stedet er der i dag en græsplæne/legeplads. I det hus kom smeden til at bo og arbejde. Ifølge folketællingerne var han i Billund i 1870, men hvor han da har haft sin smedje vides ikke. Mellem 1880 og 1890 overtager en ny smed forretningen, det var Hans Peder Poulsen.

I 1907 solgte Hans Peder Poulsen forretningen til Marius Christensen, der kom fra Ringive. Marius Christensen købte et stykke jord på den modsatte side af vejen af ejeren af matr. Nr. 2, Hennegård og byggede smedje der. Senere købte han nok et stykke jord ved siden af og byggede beboelse. Det blev til Hovedgaden 13. Her var smedeforretning frem til 1972, hvor smedeforretningen blev nedrevet. Beboelsen blev nedrevet senere.

Marius Christensens smedeforretning, Hovedgaden 11, Billund. (Foto omkring 1908)

I 1880 har vi kendskab til en smed i Løvlund, der hed Hans Eskildsen, men hvor og hvor længe han har drevet forretning, har vi ikke kendskab til. I første halvdel af det 20. århundrede boede der smede både i Løvlund og i Silkeborggårde. Det vi husker som smeden i Løvlund med domicil ved Grindstedvej, er oprettet omk. 1921 og nedlagt for få år siden. Der kom også en smed mere i Billund. Det var J.O. Folmer, han lejede sig ind i en bygning på Granvej og drev sin forretning derfra indtil 1957, hvor han solgte forretningen til Erik Højlund.

Hvorfor var smeden så vigtig for lokalsamfundet og hvad lavede han? Han kunne reparere landbrugsmaskinerne og lave sko til hestene og sko hestene. Ud fra en regnskabsbog, som arkivet er i besiddelse af, kan vi se, at smed Christensen i Billund havde et stort opland og lavede al slags smedearbejde for landmændene. Han reparerede plove, harver, såmaskiner, skovle, spader, moseredskaber, trillebøre og andre redskaber. Andre håndværkere var også kunder hos smeden.

Da landmændene overgik fra at bruge stude som trækraft, blev smedens væsentligste opgave at smede hestesko og sko hestene.

Lidt om priserne. At få skoet en hest i 1942 kostede 1,30 kr. Med 4 nye sko, der kostede 2,80 pr. stk., blev det til 12,60 kr. det vil i priser fra 2023 være 1.017,70 kr. Dog er det endnu dyrere i dag, hvor det koster over 1.400 at få en hest skoet. Et andet eksempel: En ny trillebør kostede 26,00kr. det vil i dag svare til 2.100 kr. og en skovl, der skulle have nyt skaft kostede 4,60 kr. = 408 kr. Så forstår vi også bedre, at der er sat hjemmelavede skafter på mange af de redskaber vi har på Den gamle Skole. De fattigste af bønderne havde ikke råd til at benytte smeden til den slags småting.

Landsbysmedens dage sluttede omkring 1970. Derefter blev smedehåndværket mere specialiseret. Nogen tog sig af VVS, andre af mere moderne landbrugsmaskiner, og andre blev specialiseret på andre områder. Søger man i dag på smeden, kommer der mange betegnelser for smede frem. Derfor skal min fortælling slutte med landsbysmeden.